Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуң!

САҤА ОЛОХ

ССКП Чурапчытааҕы райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советын органа

Хаһыат 1931 сыл алтыннгы 15 күнүттэн тахсар

№ 56 (4479) | 1974 сыл, Ыам ыйын 6 күнэ, бэнидиэнньик | Сыаната 2 харчы

ЫАМ ЫЙЫН 5 КҮНЭ — БЭЧЭЭТ КҮНЭ

БИҺИГИ МОДУН КҮҮСТЭЭХ БАТАСПЫТ

Хас сарсыарда эхсын ыарахан суумкалаах сүүһүнэн тыһыынча почтальоннар бэйэлэрин учаастактарыгар тиэтэйэллэр. Киниләр сыл устата таһаар 50 миллиард кэриҥэ араас почтанан ыытыылары ортотугар—38 миллиард экземпляр хаһыаттар уонна сурунааллар. Олору дьиэ киинэн дьиэ-кэргэн барыта ылар.

Хаһыат уонна сурунаал хас биирдии дьиэ кэргэҥҥэ муударай сүбэһит, доҕор быһыытынан кэлэр. Киниләр сир үрдүгэр туох буоларын кырдьыктаахтык кэпсииллэр, коммунизмы тутааччылар бастыҥ опыттарын куннььааччылар уонна тарҕатааччылар, үлэһиттэри коммунистическай дьыы иитии модун күүстээх средствота буолаллар.

Сыл аайы ыам ыйын 5 күнүгэр (1912 сыллаахха ленинскэй «Правда» бастакы нүөмэрэ тахсыбыт күнүгэр) бэлиэтэнэр Бэчээт күнэ биһиэхэ аҥардас рабселькордар уонна идэтийбит журналистар эрэ бырааһынньыктара буолбатах, ааҕааччылар барыларын бырааһынньыктарынан буолар.

1913 сыллаахха Владимир Ильич Ленин Билигин кылаабынайа: биһиги сүүс тыһыынча [illegible] буоларга охсуһарбытык умнубалааҕааччылаах [illegible] наада» диэн суруйбута. Оттон билигин со[illegible] «Правда» уонунан мөлүйүөн ааҕааччылаах. Кини тираһа 10,4 мөлүйүөн экземплярга [illegible]ийдэ, Москваттан ураты өссө дойду 42 бөдөҥ [illegible]он бөдөҥ куораттарыгар бэчээттэнэр. Билигин [illegible]иэхэ ленинскэй «Правдаттан» ураты ССРС [illegible]ыуоттарын алта уонча араас тылларынан өссө [illegible]бүс тыһыынча кэриҥэ хаһыаттар уонна биэс тыһыынчаттан тахса сурунааллар бэчээттэнэллэр.

Табаарыс Л. И. Брежнев партия XXIV съеһин трибунатыттан биһиги хаһыаттарбыт, сурунаалларбыт, телевидениебит уонна радиобыт, информационнай агентстволарбыт саҥа киһини иитии үлэтин дьыалатыгар, капитализмы кытта идеологическай охсуһууга модун күүстээх инструменынан буолаллар диэн тоһоҕолоон бэлиэтээбитэ.

Бэчээт күнэ быйыл уратылаах быһыыга-майгыга—төхсүс пятилетка төрдүс, тутаах сылын соруктарын толорорго иннинэ толорор иһин норуот бүттүүнүн социалистическай куоталаһыыта киэҥ далааһыннаммыт кэмигэр, сүгүрэн суолталаах политическай хампаанньа—ССРС Верховнай Советыгар быыбарга бэлэмнэнии эппиэттээх күннэригэр бэлиэтэнэр. Онон билигин партийнай-советскай бэчээт бары органнарын, кини үлэһиттэрин уонна активистарын—рабочай уонна сельскай корреспондентнар иннилэригэр ССКП ис уонна тас политикатын ситиһиилэригэр үтүөмнаахтык, араас өрүттээхтик пропагандалыыр, аан дойдуга саамай демократическай советскай быыбардыыр системаны, социалистическай демократияны үлэһиттэргэ киэҥник быһааран биэрэр уонна онон үлэһит коллективтар быыбардары саҥа производственнай бэлэхтэрдээх көрсөллөрүгэр уонна үчүгэй тэрээһиннээхтик, үрдүк политическай таһымнаахтык атаарралларыгар партийнай тэриллэргэ көмөлөһөр соруктуурар.

Советскай бэчээт—биһиги партиябыт модун күүстээх идейнэй батаһа. Кини үлэһиттэри коммунистическай иитиигэ бэриниилээхтик сулууспалыыр.

В. И. Ленин Кремльгэ бэйэтин үлэлиир кабинетыгар. Москва, 1918 сыл, алтынньы.

ССТА фотохроникета.

ҮЛЭ ВАХТАТЫГАР

Бэрвэй Маай бырааһынньыгын Эрилик Эристиин аатынан колхоз Хадаардааҕы бирингээдэтин «Юбилейнай» ыччат-комсомольскай ферматын коллектива үлэҕэ үрдүк ситиһиилэрдээх көрсөр. Ол курдук, сыл түөрт ыйыгар валовойунан 35040 кг үүт махталын 54264 килограмынан толорон, хас биирдии ынахтан 743-түү кг үүт ылла. Оттон кыстык сэттэ ыйыгар ферма үрдүнэн ынах ахсыттан 992-лии кг үүт ыанна.

Ферма старшайа, оройуон Советын депутата А. Т. Кузьмина туу бэйэтэ ыыыҥын ахсыттан быйылгы сыл түөрт ыйыгар 1407-лии, оттон кыстык сэттэ ыйыгар 1740-нүү килограмм үүтү ыыры ситиста.

Коллектив быыбары көрсө үлэтин өссө күүһүрдэр.

Н. ФЕДОРОВ.

ХАДААР. Дмитрий Лукинцев оңус кылааһы бүтэрэн баран колхоһугар ньирэй көрүүтүгэр үлэлээбитэ иккис сыла. Былырыын 40 саҥа төрүөбү көрөн барыларын үчүгэй туруктаахтык иитэн, быйыл атын киһиэхэ туттаран баран, Кырыс фермэтигэр эмиэ ньирэйи көрүүгэ ыстыыга үлэлиир. Былааныа 40 төбө, оттон билигин 30-тан тахсатын тутта.

Эдэр сүөһүһүт үлэҕэ көрдөрүүтүн түһэрбэт иһэр.

Е. КОЖУРОВ.

ПАРТИЯ САҤА КЫАЙЫЫЛАРГА СИРДИИР

КЫҺЫЛ ПЛОЩАДКА ПЕРВЭЙ МААЙДААҔЫ ДЕМОНСТРАЦИЯ

МОСКВА. (ССТА). Советскай [illegible] Первэй Маайы — саас, үлэ уонна эйэ бырааһынньыгын [illegible]өрүүлээхтик көрүстүлэр. Оро[illegible] дойдулаах колонналарга кинилэр Союз бары куораттарын, сэлиэнньэлэрин уулуссаларыгар уонна площадтарыгар Ийэ дойдуга үлэҕэ саҥа ситиһиилэр туспарынан рапордары хааммыттылар.

«Охсуулаах коммунистическай үлэ — бу биһиги дойдубутун бөҕөргөтүүгэ, биһиги норуоппут олоҕун тупсарыыга саамай эрэллээх суол. Бу ону тэргэ биһиги ээлэх ы туругурдуу дьыалатыгар улуу кылаат эмиэ буолар», — диэбитэ табаарыс Л. И. Брежнев. Первэй Маайдааҕы бырааһынньык ССКП XXIV съеһин историческай уурааҕтарын олоххо киллэрэр советскай норуот «кыайыыларын долгутуулаах демонстрациятыгар кубулуйда. Социалистическай куоталаһыы киэҥ далааһыныгар, хайҕаллаах үлэҕэ ситиһиилэргэ советскай дьон коммунизм иһиэ эрэ куруусулаах охсуһуулара чаҕылхайдык көстөр.

...Кыһыл площадь — Советтар дойдуларын тэбэр сүрэҕэ бырааһынньыктыы киэркэйдилибит. Бочуоттаах ыалдьыттар трибуналарга — Социалистическай Үлэ Геройдара — 1973 сылга социалистическай куоталаһыы кыайыылаахтара, наука уонна культура биллиилээх деятеллэрэ, Москваҕа буолан ааспыт ВЛКСМ XVII съеһин делегаттара, ыраныысса таһымнааҕы үгүс ыалдьыттар.

В. И. Ленин Кинин трибунатыгар — табаарыстар Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорнай, Д. С. Полянскай, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.

Москвичтар уонна столица ыалдьыттара Коммунистическай партия, Советскай государство салайааччыларын дохсун аплодисменнарынан итиитик, истиҥник эҕэрдэлииллэр.

Кыһыл площадь үрдүнэн ССКП Киин Комитетын, ССРС Верховнай Советын Президиумун уонна ССРС Министрдэрин Советын советскай норуокка Первэй Маайдааҕы эҕэрдэлэрин тыллара дуораһыйаллар. Эһэрдэ тылларга хас биирдии советскай киһиэхэ, эйэ уонна прогресс, киһи-аймах бүттүүнүн дьолун иһин бары охсуһааччыларга туһаайыллаллар.

«Интернационал» оргуойдаах түк ньиргийэр. Демонстрация саҕаланар.

Площадка демонстраннар бастакы колонналара киирэр. Инникки — герой-куорат наҕараадаларыа анньыллыбыт столица знамята. Бэйэни харыстаммат үлэлэринэн москвичтар төрөөбүт куораттарын албан аатын үксэтэллэр. Демонстраннар «Улуу Ленинҥэ — уруй!», «ССКП туруктуурдун!», «Норуот уонна партия биирдэлэр!», «Коммунизм кыайыа!» диэн модун хаһыылара сатарыыр.

Бэйэлэрин дойдуларын төлөрү биллэстэх хаһаайыннара, советскай дьон ленинскэй партия салалтатынан биир илиилээх кэргэнниин ССКП XXIV съеһин уурааҕтарын ситиһиилээхтик олоххо киллэрэллэр. Хас биирдии нация уонна народность ССРС бөҕөргөөһүнүгэр, сайдыытыгар кылааттара, сүдүтүн билиниинэн союзнай уонна автономнай республикалара, автономнай уобаластары уонна национальнай уокуруктара. Норуоттар Доҕордоһууларын орденынан наҕараадаламмыт буолла. Площадь үстүн ааһар национальностаах советскай [illegible] — коммунизмы тутааччыга [illegible] киэркэтиллибит маассыналар [illegible].

Советскай норуот бүттүүнэ бу күннэргэ дойду олоҕор улахан суолталаах политическай событиеҕа — Советскай Социалистическай Республикалар Союзтарын Верховнай Советыгар быыбарга бэлэмнэнэр. Дойду үлэһиттэрэ Советскай Союз Коммунистическай партиятын тула ыкса түмсэн быыбары көрсүөхтэрэ. Депутаттарга бастакы кандидаттар истэригэр советскай дьон хаан-уруу партиятыгар мүччүргэ суох тиһигэлэ уонна итаҕалын көрдөрөн, Коммунистическай партия, Советскай государство салайааччыларын ааттаатылар.

Колонналарга — үлэһиттэр төрдүс пятилеткаҕа ситиһиилэригэр аныммыт лозуннар, плакаттар. Бары үлэһиттэр бүгүн 1974 сыл былаанын толорорго уонна аһара толорорго үрдүк дьоһуннаах, үрдүк эппиэттээх дьыала суолун үчүгэйдик өйдүүллэр.

Сотоҕуталлыта дойду бүттүүнэ кырдьык уонна өһөҕө сирдэрин баһылааһын 20 сылын туолуутун үөрүүлээхтик бэлиэтээбитэ. Демонстраннар колонналарын үрдүнэн — ССКП КК Генеральнай секретара табаарыс Л. И. Брежнев ити кэрэ-бэлиэ датаҕа аныммыт Алма-Атаҕа буолбут мунньахха тыл этэ турара көстөр фотографията. Советскай дьон партия тыа хаһаайыстыбатын производствотын өссө түргэнник уонна [illegible] үрдүк кэтэҕэргэ [illegible] биһириилэр.

Столица комсомольскай тэрилтэтин знамятын анныгар площадка ыччат киирэр. Комсомолецтары пионердар солбуйаллар. Оттон спортивнай знамялар анныларынан тэҥ хаккаан физкультурниктар ааһаллар.

...Площадка — столица оройуоннарын үлэһиттэрэ — рабочайдар, сулууспалаахтар, учуонайдар...

Москва үлэһиттэрин бырааһынньыктыы хааманыылара партия уонна норуот биир сомоҕолорун, советскай дьон ССКП XXIV съеһин историческай уурааҕтарын толорорго, биһиги дойдубутугар коммунистическай тутуу дьыалатыгар достойнай кылааты киллэрэргэ бигэ быһаарыныылаахтарын саҥа долгутуулаах демонстрациятынан буолла.

ОРОЙУОНҤА ПЕРВЭЙ МААЙЫ БЫРААҺЫННЬЫКТААҺЫН

Муус устар 30 күнүгэр киэһэ П. М. Решетников аатынан народнай театр дьиэтигэр ССКП райкомун бюротун, үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советин уонна Чурапчы сельскэй Советин исполкомнарын оройуон киинин үлэһиттэрин кытта Первэй Маай бырааһынньыгар анаммыт үөрүүлээх мунньахтара буолла.

Мунньаҕы райсовет исполкомун председателэ Р. Р. Бурнашев аста. [illegible] ССКП райкомун [illegible] таб. М. Е. [illegible] оройуон киинин промышленнай, производственнай коллективтарын представителлэрэ үлэҕэ ситиһиилэрин рапортаатылар.

Үс-уран самодеятельность кыттыылаахтарын күүһүнэн улахан концерт көрдөрүлүннэ.

x x x

Маай ыйын 1 күнэ ыраас, чаҕылхай халлаанынан күлүмүрдүү үүннэ. Оройуон киинин үлэһиттэрин демонстрацияларыгар элбэх киһи кэллэ. Колонналар үөрүүлээх дуораанньыгар [illegible] долгуйуулар.

Демонстрация кыттыылаахтара улуу сирдьит В. И. Ленин, хаан-уруу Коммунистическай партия уонна Советскай правительство салайааччыларын мэтириэттэрин котоҕон хааммыттылар. ССРС Верховнай Советыгар быыбары үлэҕэ кэрэ балаахтэрдээх көрсөргө ыҥырар, эйэни, үлэни, дьолу-соргуну, күөх сааһы, Первэй Маайы уруйдуур-айхаллыыр үгүс ахсааннаах лозуннары, плакаттары, транспараннары тутпут колонналар В. И. Ленин площадыгар киллилэр. Ырыа-тойук аргыстаах үөрэнээччилэр колонналарын үрдүнэн араас өҥнөөх сибэккилэр, салгын шардара тэлээрдилэр.

В. И. Ленин аатынан площадка Первэй Маай үөрүүлээх митиинин Чурапчы сельскэй Советин исполкомун председателэ В. И. Жданов аста. Кэрэ саас бырааһынньыгынан — Первэй Маайынан үлэһиттэри, үөрэнээччилэри райсовет исполкомун председателэ Р. Р. Бурнашев, оройуон комсомолецтарын уонна ыччаттарын ааттарыттан ЫБСЛКС райкомун штаты таһынан секретара М. А. Никитина, интеллигенция ааттыттан оро аналлаах спортивнай оскуолатын учуутала Р. Р. Абрамов эҕэрдэлээтилэр.

Оройуон үлэһиттэрин ааттарыгар кэлбит эҕэрдэ телеграммалары ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара А. С. Шишигин аахан иһитиннэрдэ. Оркестр үөрүүлээх-кэтүүлээх марштары оонньоон ньиргиттэ, ыраас халлааҥҥа араас өҥнөөх ракеталар өрө сыллаан тахсыттылар.

Оройуон киинин бары үлэһиттэрэ Первэй Маай бырааһынньыгын үрдүк өрө көтөҕүллүүнэн атаардылар.

С. ЗВЕРСТОВ.

ОДЬУЛУУН. Муус устар 30 күнүгэр Культура дьиэтигэр нэһилиэк олохтоохторун Первэй Маай бырааһынньыгар аналлаах үөрүүлээх митиинэҕэ атаарылынна. Митиини сельсовет исполкомун председателэ Ф. Р. Софронов аста.

Бырааһынньыкка аналлаах дакылааты профтехучилище директорын үөрэх чааһыгар солбуйааччы М. С. Ноговицын оҥордо.

Итиннэн салгыы Ленин аатынан колхоз Одьулууннааҕы учаастагын сэбиэдиссэйэ К. Е. Матвеев социалистическай куоталаһыы кыайыылаахтарыгар бирээмийэлэри туттартаата. Одьулуун орто оскуолатын директора В. А. Максимов тэрээнүттэри, үөрэнээччилэри бырааһынньыгынан итиэттээ эҕэрдэлээтэ итиэннэ нэһилиэк тэриллибит бары агитпууннарын үлэлэрин ССРС Верховнай Советыгар быыбары кэрэ салгыы өссө күүһүрдэн ыытылларыгар ыҥырда.

Биһиэхэ Культура дьиэтин үс-уран самодеятельноһун уонна профтехучилище үөрэнээччилэрин күүстэринэн концерыынан, оонньуунан-көрүүнэн түмүктэннэ.

Н. МОНАСТЫРЕВ.

МУГУДАЙ. Мараалайыга Первэй Маай бырааһынньыгар аналлаах нэһилиэк үлэһиттэрин үөрүүлээх митиинэригэр дакылааты Калинин аатынан колхоз партиомун секретара М. С. Оконешников оҥордо. Колхоз быраабылыанньатын председателэ Н. Д. Пермяков бырааһынньыгынан истиэннэ эҕэрдэлээтэ уонна сааскы үлэлэри ситиһиилээхтик ыытарга ыҥырда.

Бу киэһэ Саха эстрадатын артистарын күүһүнэн көрдөрүллүбүт концерты ким баҕарыта биһирээтэ.

Эмиэ итэ курдук үөрүүлээх митиинэр Мугудай орто оскуолатыгар уонна 1 №-дээх бириигээдэ киинигэр — Төлөй Диригэр буоллулар.

Г. СИВЦЕВ.

Советскай Союз үлэһиттэрэ! Үлэ оҥорумтуотун уонна производство кэдьүүһүн үрдээтин ситиһиҥ, абыйах ороскуотунан бастыҥ хаачыстыбалаах элбэх [illegible] бородуукуйаны биэрэргэ дьулуһуҥ! Государственнай былааннары, ылыныллыбыт эбээһиэтэлистэри болдьохторун иннинэ толорор иһин охсуһуҥ!

(1974 СЫЛЛААҔЫ ПЕРВЭЙ МААЙГА ССКП КК ЫҤЫРЫЫЛАРЫТТАН)

ЫРААС, ЧЭБДИК ОЛОХ ИҺИН

Бөһүөлэкпит "көстүүтүн" тупсарыаҕың

Бахсы нэһилиэгэр Толоон бөһүөлэгэ дьон-сэргэ олорорутгар, үлэлииригэр бары өттүнэн табыгастаах бөһүөлэк. Карл Маркс аатынан колхоз сирин улахан аҥара киинин тула баар сытар Түймэ, Хандайыкы, Кулаада үрэхтэр тардыыларыгар киирэр киэҥ өттөкөр алаастар, баһыылар, мэччирэҥ сирдэрэ манна киирэллэр.

Толооҥҥо билигин начальнай оскуола, балыыһа, Культура дьиэтэ, маҕаһыын бааллар, уонунан колхозтаах ыаллар олороллор. Производственнай учаастак баһылыгынан бөһүөлэк кэҥээн, улаатан иһэр көскиллээх.

Ол эрээри манна санитарнай туругу адьаһын мөлтөх. Эргэ электростанция таһыттан оскуола иннигэр диэри хас да сыллаах тутуу маһын сыыһа ыраастаммакка күөх хонууну былдьаан сытар. Хотоннор, ыскылааттар, сарайдар тастара сүөһү ноһуомунан, бөҕүнэн-сыыһынан туоллулар. Итинниэхэ эбии киин уулусса хоту өттүнээҕи ыаллар сүөһүлэрин ноһуомун бөһүөлэк таһыгар таһаарбакка, көтүс үрдүгэр тоҕоллор. Онон ыраас хонуу ордубат кутталлаанна.

Бөһүөлэги ортотунан аһар сылы эргиччи уулаах көнүс ааспыт сайын куураан биэрбитин туһанан маһын, бөҕүн ыраастааһын үлэтэ барбата. Аһыыр күөлбүт Дьаакылда тула эмиэ киһи сатаан сылдьыбат гына бөҕүнэн, маһынан туолан эрэр.

Бөһүөлэк иһинээҕи уонна тулатынааҕы күөх ойууру бас-баттах кэрдии, бөҕү-сыыһы түбэспиччэ тоҕуу салгыанан тахса турар. Алдьаммыт трактор, массыына чаастара хараллыбакка, хайа түбэһиэх бырахыллаллар.

Инники өртүгэр бөһүөлэги ыраастааһыҥҥа, тупсарыыга бригадаҕа совета күргүөмнээх субуотунньуктары тэрийэрэ, бөҕү-сыыһы тоҕууну бэрээдэктиирэ, күөх ойууру көмүүлээ суох кэрдиини кытаанахтык бопсоро наада.

Тарбанан олорор ыаллары бөһүөлэк генеральнай былаанын быһыытынан биир сиргэ түмүүгэ нэһилиэк Совета, колхоз быраабылыанньата эмиэ дьаһаллары ылаллара наада.

С. НОГОВИЦЫН.

САСКЫ ЫҺЫЫ БУОЛААРЫ ТУРДАҔЫНА

УТАЛЫТЫЛЛЫБАТ СОРУКТАР

Быйыл оройуон хаһаайыстыбалара, былаан быһыытынан, туорахтаах культураны 4150 гектарга ыһыахтаах этилэр. Ол эрээри пятилетка [illegible] сылы кытта ахтааҕын иэстээх хааллыбыттарын учуоттааннар, күөх үүнүүнү ыһыахтаах сорох сирдэригэр бурдугу үүннэрэргэ быһаарыныылар. Онон быйыл барыта туорахтаах культура ыһыыта 4900 гектарга тиийиэҕэ. Иги ааспыт сылааҕытааҕар 600 гектарынан элбэх. Онон тутаах сыл ыһыытын үлэтэ хас биирдии механизатортан, специалистан үлүһү [illegible] тэрээһиннээх [illegible] эрэйэр.

[illegible] сылларга сааскы ыһыы үлэтин Ленин аатынан колхоз Одьулууннааҕы учаастагын, Сыбуруускай аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениетын, Эрилик Эристиин аатынан колхоз механизатордара 5—6 күн иһигэр бүтэрэллэрэ. Оттон Калинин аатынан уонна Карл Маркс аатынан колхозтар мааҕын мөлтөхтүк бэлэмнэналлара, тиһэхкэ соһуллаллара. Итиги итэҕэстэри быйыл хатылаабат сорук турар.

Быйыл ыһыы эрдэ саҕаланара буолуо. Онон бу үлэҕэ кыттыахтаах тракторы утальыннакка технический көрүүгэ туруора охсуохха, холбонор массыыналар өрөмүөннэрин бу күннэргэ ситэриэххэ, сиэмэ бурдугун сылытыыны, ыраһыыны хайаан да ыытыахха. Тыа хаһаайыстыбатын холбонор массыыналарын өрөмүөнүгэр Карл Маркс аатынан колхоз Төлөөнөөҕү бириигээдэтэ, Сыбуруускай аатынан совхоз Соловьевтааҕы отделениетэ, Калинин аатынан колхоз Төлөй Диригэр бириигээдэтэ, Ленин аатынан колхоз Амматааҕы учаастага ордук өрө тардыналлара наада. Сменщик трактористары, прицепщиктары, остуорастары бу күннэргэ аныталыахха, культурнай отуулары сортуулуохха, бэрээдэктиэххэ, звенолорга агитатордары сыһыартыахха. Ленин аатынан колхоз Одьулууннааҕы учаастагын холбобурукан Сыбуруускай аатынан совхоз, Эрилик Эристиин аатынан колхоз калим баһыналарга анылыллы тиэтээх культурнай отуулары оҥороллоро наада.

Биһиги кураайы оройуоммут усулуобуйатыгар сиэмэ сайтарыыны кэмигэр ыытыы улахан суолталаах. Ол эрээри урукку өттүгэр Эрилик Эристиин аатынан, Калинин аатынан, Карл Маркс аатынан колхозтар механизатордара, специалистара бу боппуруоска улахан суолтаны биэрбэт буолаллара. Холобур, ааспыт сылга Калинин аатынан колхоз ыһыахтаах баһыналарын 30, Карл Маркс аатынан колхоз 11 эрэ бырыһыаннарын сиэмэ сайтарыыны ыытыттара. Пааргы, күһүҥҥү хадьыыманы, сааскы хорутууга барыларыгар сиэмэ сайтарыллыахтаах. Онон бу үлэҕэ бараналары, лущильниктары, культиваторы бүтүннүү туһаныахха наада.

Сиэмэ сайтарыллыбыт баһыналарын 2—3 күн сынньатыллар, сыыс оттор үүнэн [illegible] кыылых бэриллэр. Дьэ ол кэнниттэн лущение эбэтэр культивация оҥоһуллар. Быһатын, сиэмэни буорга түһэриэх иннинэ сыыс оттору утары охсуһуу булгуччулаах агрономическай дьаһалынан буолар. Эрилик Эристиин аатынан, Калинин аатынан, Карл Маркс аатынан колхозтарга уонна совхоз Соловьевтааҕы отделениетыгар лущильник, культиватор оннуларыгар ыарахан дискэни туһаныынан үлүһүйбүттэрэ. Ол түмүгэр баһыналара олус хойуу сыыс отунан бүрүллүбүттэрэ. Онон быйылгыттан ыла дискэни туһаныыттан бүгүччү аккаастаныахха наада.

Былырыын туорахтаах культура ыһыытыгар 605 эрэ гектарга минеральнай уобурдуу киллэриллибитэ. Иги иһигэр Ленин аатынан колхоз баара-суоҕа 40, оттон Сыбуруускай аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениетын бурдугу үүннэрээччилэрэ, 500 гектарга минеральнай уобурдууну киллэрэргэ социалистическай эбээһиэтэлистибэни ылынан туран, оройуон үрдүнэн ыҥырыы таһааран баран 200 эрэ гектарга киллэрбиттэрэ. Минеральнай уобурдууну Карл Маркс аатынан колхоз букатын даҕаны туһаммататара, быйыл даҕаны иги итэҕэс эмиэ хатыланар буолла. Үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советын муус устар 3 күнүнээҕи сессиятыгар бары хаһаайыстыбалары быйыл минеральнай уобурдууну туһаналларыгар эбээһиэтэлээбитэ. Ленин аатынан колхоз Одьулууҥҥа 350, Эрилик Эристиин аатынан колхоз Кэптэгэҕэ 300, Калинин аатынан колхоз Төлөй Диригэр 200, Карл Маркс аатынан колхоз Ыһаппаракка 150, Сыбуруускай аатынан совхоз Хатылыга 400 гектарга минеральнай уобурдууну киллэриэхтээхтэр.

Агротехника саҥа ньыматын бэрэбиэркэлээһин быһыытынан, быйылгыттан саҕалаан Ленин аатынан колхоз Одьулууннааҕы учаастагар, Калинин аатынан колхоз Төлөй Диригинээҕи бириигээдэтигэр күһүҥҥү хадьымалы уонна сааскы хорутууну отвала суох булуугуктарынан хорутууга киирэхтээхпит. Атыныы оттохо, Т. С. Мальцев ньыматын биһиги кураан усулуобуйатыгар туһанан көрүөхтээхпит. Иги ньыманан хорутуллубут баһыналарга сыыс оттору утары охсуһуу үлэлэрэ 2—3 төгүл күүһүрдүллүөхтээхтэр уонна иги баһыналар көрдөрүүлэрэ оһуобай хонтуруолга ылыллыахтаахтар.

1973 сылга сааскы ыһыыны кытта тэҥҥэ эрдэтээҕи паары хорутууну Сыбуруускай аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениета саҕалаабыта. Бу үтүө бачыым быйыл бары хаһаайыстыбаларга киэҥник тэнитиллиэхтээх. Ону сэргэ паары хорутууну быйыл комбинированнай агрегатынан ыытыллыахтаах. Ол аата, булуук кэнниттэн уголковай тимиринэн оҥоһуллубут волокуша хоһуойдуу састорулуохтаах, онтон кольчатай эбэтэр гладкай каток биир секцията холбонуохтаах. Комбинированнай агрегатынан паары хорутуу лаппа үрдүк кэдьүүстээҕэ Саха сирин киин оройуоннарыгар наукаҕа уонна практикаҕа дакаастаммыт турар.

Быйылгы дьыл биир уратыта — паары үс төгүл үрүт тэнэтээһинэ ыытыы буолар. Ааспыт сылга паардаммыт сир баһыналары Одьулууҥҥа биһилии төгүл, Хатылыга, Мугудай биирдиитэ эрэ тэнэтээбиттэрэ, оттон Калинин аатынан, Карл Маркс аатынан колхозтарга [illegible] үлэни толоро да сорумматтар. Паары үрүт тэнэтээһинин бүрдүк хомуурунан ыытыллыбат механизатордары [illegible] үлэлэтиэххэ наада. Кинилэр бу ыйын бастакы декадатыттан [illegible] таах үлэлэригэр маршруттан туруоруохха.

Сааскы ыһыы буолуон иннинэ бары механизатордар, прицепщиктар хаһаайыстыбаларын учаастактарыгар түмсэн агротехминимуму туттарыахтаахтар. Ыһыы кэнниттэн, бэс ыйын бастакы декадатыгар, оройуон сир хорутааччыларын куруохтэһиилэрэ ыытыллыаҕа.

Тохсус пятилетка тутаах сылын сааскы ыһыытын сиги куоттарбакка, үчүгэй хаачыстыбалаахтык, кылгас агрономическай болдьохха ыытыы — бары хаһаайыстыбалар механизатордарын, специалистарын, бурдугу үүннэрээччилэрин бастакы уочараттаах соруктара.

В. ЕРМОЛАЕВ,
тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай агронома.